

УДК 347.965

Майка Наталія

Кандидатка юридичних наук,
старша викладачка циклової комісії юридичних дисциплін
Галицького коледжу імені В. Чорновола
Тернопіль, Україна

Nataliia Maika

Candidate of Juridical Sciences
Senior instructor of cyclic commission of legal disciplines
Vyacheslav Chornovil Halytskyi College
Ternopil, Ukraine

E-mail: N.Maika_law@meta.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5676-980X>

Самойлова Ілона

старша викладачка циклової комісії юридичних дисциплін
Галицького коледжу імені В. Чорновола
Тернопіль, Україна

Iлона Samoiloва

Senior instructor of cyclic commission of legal disciplines
Vyacheslav Chornovil Halytskyi College
Ternopil, Ukraine

E-mail: ilonasamoylova7874@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9087-7070>

**ПРАВОВІ ВИМОГИ ДО РЕКЛАМУВАННЯ
АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

Анотація. У статті проаналізовано правові вимоги до реклами адвокатської діяльності в Україні з урахуванням етичних стандартів професії. Розглянуто норми національного та міжнародного законодавства, судову практику і рекомендації профільних органів. Особливу увагу приділено межах допустимого в адвокатській рекламі та проблемам цифрової комунікації.

Abstract. The article analyzes the legal requirements for advertising legal practice in Ukraine, taking into account professional ethical standards. It examines national and international regulations, case law, and recommendations from relevant professional bodies. Special attention is paid to the limits of permissible legal advertising and the challenges of digital communication.

Ключові слова: *адвокатська діяльність, адвокатська етика, рекламування адвокатських послуг.*

Keywords: *legal practice, legal ethics, advertising of legal services.*

Адвокатська діяльність за своєю природою є форма правових послуг. А, як відомо, найбільш дієвим засобом просування послуги на ринку є реклама.

Дискусії навколо питання реклами адвокатської діяльності вже тривалий час ведуться як у самій адвокатській спільноті, так і в суспільстві.

Дослідженням реклами адвокатської діяльності займалися такі дослідники як: А. Бірюкова, В. О. Святоцька, К. В. Зозуля, І. Ю. Гловацький, С. В. Компанейцев, М. Петровська, та ін., однак, з огляду на актуальність, подальше дослідження цих питань становить науковий інтерес.

Висловлюються різні думки науковців та практиків щодо статусу реклами у практичній діяльності адвоката. Думки правників дещо розділилися на два блоки: з одного боку вважають, застосування обмежень реклами суто в діяльності адвокатів; з іншого застосування загальних вимог до реклами адвокатської діяльності об'єктом нарівні з іншими послугами.

Незважаючи, на існування протилежних поглядів на використання реклами у адвокатській діяльності, ми вважаємо що реклама була і буде, тому, в даному дослідженні, ми спробуємо визначити основні нормативні вимоги до реклами адвокатської діяльності.

При написанні тез були використані наступні наукові методи дослідження: за допомогою діалектичного методу виявили в нормах чинного законодавства прогалини, аналіз яких слугує джерелом розвитку інституту реклами; порівняльно-правовий метод надав змогу виявити деякі розбіжності в правовому регулюванні інших держав; логіко-юридичного методу наукового пізнання обґрунтовуємо сформовані висновки, яких доходимо у процесі дослідження.

Перш, ніж перейти до безпосереднього аналізу норм вітчизняного законодавства, неможливо оминати увагою те, що загальних стандартів у цьому питанні немає. Не додає визначеності і Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, який не містить однозначних норм стосовно дій адвоката, пов'язаних із саморекламою та прагненням широкої популярності з метою залучення потенційних клієнтів. По суті, п. 2.6. вказаного акта у питаннях особистої реклами адвоката відсилає до національних деонтологічних правил [1].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про рекламу», реклама – інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо такої особи чи товару [2]. Загальні принципи та вимоги до реклами в Україні визначені у ст.ст. 7-8 цього Закону, що і відповідно і застосовується і до реклами адвокатської діяльності, більш деталізовано вже вимоги наявні у спеціальному законодавстві.

Цікавим є практика Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ). Рішення «Касадо Кока проти Іспанії» з приводу порушення статті 10 Конвенції та неправомірного притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката з Барселони, яким було опубліковано у місцевому бюлетені оголошення, в яких він рекламував свою практику, зазначаючи лише «ім'я, після чого йшло слово «адвокат», адреса та номер телефону контори» [3].

Як бачимо, в європейських країнах намічається стійка тенденція до демократизації правил рекламування адвокатських послуг, саме в прецедентному праві.

Отже, єдиного розуміння у нормах та стандартах щодо реклами адвокатських послуг немає і в Європі, більшість актів містять відсилочні норми до деонтологічних норм. Такої позиції і дотримується вітчизняні законодавці.

Фундаментальним актом, який уніфікує закріплення традицій і досвіду української адвокатури в сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загально визнаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві. є Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р. (далі Правила) [4].

Правила слугують обов'язковою для використання адвокатами системою орієнтирів при збалансуванні, практичному узгодженні своїх багатоманітних, іноді суперечливих професійних прав та обов'язків відповідно до статусу, основних завдань адвокатури і принципів її діяльності.

Отже проаналізуємо, вимоги до застосування положень Правил щодо рекламування адвокатської діяльності та дотримання норм адвокатської етики, які є фундаментальним актом.

Статтею 13 Правил передбачені спеціальні вимоги до рекламування адвокатської діяльності, зокрема, встановлено, що адвокат має право рекламувати свою професійну діяльність з дотриманням чинного законодавства. Визначено, що рекламні матеріали про адвокатську діяльність (та будь-які інші матеріали, такі як бланки, візитівки та інше) не можуть містити: оціночних характеристик відносно адвоката; критики адвокатами інших адвокатів; заяв про вірогідність успішного виконання доручень та інших заяв, що можуть викликати безпідставні надії у клієнтів; вказівок, які можуть сформулювати уявлення, що діяльність саме цього адвоката характеризується рисами і показниками, притаманними, у дійсності, адвокатурі як такій. Рекламні матеріали про діяльність адвоката мають бути об'єктивними, достовірними, чіткими та зрозумілими й не повинні містити натяків, двозначностей або іншим чином утворювати підґрунтя для введення потенційних клієнтів в оману, а також мають відповідати розумним естетичним вимогам. Рекламні матеріали не можуть демон-

струватися (розміщуватись) за допомогою способів (у способи), які дискредитують інститут адвокатури, створюють умови для його зневаги, принижують професію та статус адвоката України. Адвокати, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально або через адвокатське бюро чи об'єднання (керівники адвокатського об'єднання), несуть персональну відповідальність за достовірність рекламних матеріалів про них (про адвокатські бюро, об'єднання), а також за їх відповідність чинному законодавству та цим Правилам. Якщо адвокату стало відомо про поширену без його відома рекламу його діяльності, що не відповідає зазначеним вимогам, такий адвокат, керівник бюро чи об'єднання зобов'язаний вжити всіх розумно доступних заходів до спростування і коригування такої рекламної інформації та повідомити про це раду адвокатів регіону. Виготовлення, демонстрація, розміщення чи будь-яке інше оприлюднення рекламної продукції, що спрямована на популяризацію особи адвоката, який працює індивідуально або в будь-якій іншій організаційній формі адвокатської діяльності, та надаваних ним адвокатських послуг, має здійснюватися у відповідності до вимог Конституції України, Цивільного кодексу України, Законів України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про рекламу», «Про захист прав споживачів» та інших норм чинного законодавства України, з урахуванням судової практики судів України та практики Європейського суду з прав людини.

Відповідно до Рішення Національної асоціації адвокатів України № 196 Про затвердження роз'яснення з питань застосування положень Правил адвокатської етики щодо рекламування адвокатської діяльності та дотримання норм адвокатської етики при використанні мережі Internet від 22.09.2017 року, розміщення на зовнішній частині будівель (споруд) тощо рекламних матеріалів із зазначенням «Адвокат» відповідає розумним естетичним вимогам у розумінні чинного законодавства України [5].

Розділ VIII Правил присвячений визначає дотримання норм етики адвокати при використанні мережі Інтернет.

Правила допускають участь адвоката у соціальних мережах, інтернет-форумах та застосування ним інших форм спілкування в мережі Інтернет є допустимими, проте адвокат може розміщувати, коментувати лише ту інформацію, використання якої не завдає шкоди авторитету адвокатів та адвокатури в цілому. Адвокат у соціальних мережах, Інтернет-форумах та інших формах комунікації в мережі Інтернет повинен здійснювати спілкування з повагою, прийняттям та правильним (таким, що відповідає загальнолюдським цінностям) розумінням різноманіття культур світу, форм самовираження та засобів прояву людської індивідуальності. Адвокат у соціальних мережах, Інтернет-форумах та інших формах спілкування в мережі Інтернет повинен без агресії сприймати думки, поведінку, форми самовираження та спосіб життя іншої людини або /та опонента, які відрізняються від його власних.

Адвокату не слід здійснювати заяв в соціальних мережах, Інтернет-форумах та інших формах спілкування в мережі Інтернет від імені адвокатської спільноти і видавати свою думку за її спільну думку, а також враховувати чи відповідають його дії в соціальних мережах іміджу та статусу адвоката.

Адвокат зобов'язаний створити умови і вжити всіх можливих заходів для максимального захисту будь-якої інформації, яка отримується та передається ним через соціальні мережі, Інтернет-форуми та інші форми спілкування в мережі Інтернет, в тому числі листування, передачі документів та будь-якої іншої інформації, що становить предмет адвокатської таємниці.

Розміщення інформації, пов'язаної із здійсненням адвокатської діяльності, в публічному доступі в соціальних мережах Інтернет-форумах та інших формах спілкування в мережі Інтернет без попередньої письмової згоди клієнта не допускається.

Незважаючи на те, що вітчизняні Правила адвокатської етики оновлені до нових вимог діджиталізації, проте залишаються багато не врегульованих питань, зокрема таких, як співпраця адвоката із засобами масової інформації (далі ЗМІ), обмеження у саморекламі. Тому дослідження цього питання становить науковий інтерес і залишається відкритим.

Список використаних джерел

- [1] Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 01.10.1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text (дата звернення 12.05.2022 р.).
- [2] Закон України «Про рекламу» № 270/96-ВР від 03.07.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 16.05.2022 р.).
- [3] Case of Casado Coca v. Spain. 24 Feb. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-94284&filename=CASE%20OF%20CASADO%20COCA%20v.%20SPAIN%20-%20\[Russian%20Translation\].pdf](https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-94284&filename=CASE%20OF%20CASADO%20COCA%20v.%20SPAIN%20-%20[Russian%20Translation].pdf) (date of the application 12.05.2022 р.).
- [4] Правила адвокатської етики : схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України від 1 жовтня 1999 р. № 6/VI: URL: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=574016 (дата звернення 12.05.2022 р.).
- [5] Рішення Національної асоціації адвокатів України № 196 Про затвердження роз'яснення з питань застосування положень Правил адвокатської етики щодо рекламування адвокатської діяльності та дотримання норм адвокатської етики при використанні мережі Internet від 22.09.2017 року URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-09-22-r-shennya-rau-196_59d2297686313.pdf (дата звернення 12.05.2022 р.).

Контактна особа: N.Maika_law@meta.ua Н. Майка